

ليکونکی: فواد ابراهيم «Foud Ibrahim». .
منبع او دخپريدو نيته: کريدل «2025-10-24» .
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سيدحسام «مل» .

له اسراييلو سره د اړيکو عادي کولو لپاره د
سعودي عربستان لاره د سيمه ييزې توټې کېدو
گواښ کوي

Saudi Arabia's path to normalization with Israel threatens a regional rupture

د ابراهيمي تړونونو سره د سلطنت احتمالي يوځای کېدل کولی شي د سيمه
ايز امنيت يو نوی نظم رامینځته کړي - مگر په لويه سياسي، ايډيالوژيکي او
اخلاقي بيه.

*The kingdom's possible accession to the Abraham Accords could
catalyze a new regional security order – but at great political,
ideological, and moral cost.*

Photo Credit: The Cradle

د اکتوبر په ۱۷ مه، د امریکا ولسمشر ډونالډ ټرمپ فاکس نیوز ته وویل، "زه هیله لرم
چې سعودي عربستان به هم پکې شامل شي، او زه هیله لرم چې نور هیوادونه هم شامل

شي. زه فکر کوم کله چې سعودي عربستان دننه ياداخل شي، هرڅوک به دننه شي." دا بيان د واشنگټن د عادي کولو هڅو بيا پيلولو او د امريکا-اسرائيل د سيمه ايز اتحاد پلان په زړه کې د رياض حامي بيا د تا بید ولو لپاره محاسبه شوی وو.

ترمپ هودلري چې هغه سيمه ايز بيا تنظيم بشپړ کړي چې هغه يې په ۲۰۲۰ کې د ابراهيمي تړونونو په لاسليک سره پيل کړی و. د سعودي عربستان شاملول به د هغه د بهرني سياست ميراث تاج کړي او په بنسټيز ډول به د عربي سياسي نظم بدل کړي. مگر لگښتونه ممکن د لاسته راوړنو څخه ډير وي.

د «2023» نږدې تړون چې ناکام شو

په غزه کې د اسراييلو د نسل وژني جگړې څخه مخکې په مياشتو کې، د رياض او تل ابیب ترمنځ د متحده ايالاتو په منځگريټوب خبرې اتري يو پرمختگ ته نږدې وي. سلطنت د متحده ايالاتو د امنيت تضمينونو، پرمختللو وسلو سيستمونو ته لاسرسی، او د خپلو ملکي اتومي ارمانونو ملاتړ غوښتل. اسراييلي اړخ، چې د سيمه ايز مشروعيت لپاره ليواله دی، په رياض کې يو تاريخي فرصت وليد.

خو د «2023» کال د اکتوبر په ۷مه د الاقصی سيلاب عمليات او د تل ابیب له خوا په غزه کې د غاليو بمباري ټوله پروسه له خنډ سره مخ کړه. سعودي چارواکي اړ شول چې په ټوله اسلامي نړۍ کې د خلکو د پراخې غوسې په وړاندې شا ته شي.

په هرصورت، د ترمپ نوي باور ښيي چې د جگړې څخه مخکې جوړ شوی چوکاټ هيڅکله په ريښتيا سره له پامه غورځول شوی نه و. دا يوازي د يوې ډيرې مناسبې سياسي فضا په تمه دی.

سعودي عربستان يوازي يو بل عربي دولت نه دی. د دې سمبولیک وزن د يو نادر دري اړخيز څخه اخیستل کيږي: د اسلام د دوو مقدسو ځايونو ساتنه، د تيلو پراخه شتمني او اقتصادي نفوذ، او د عربي او اسلامي اصلي جريان د پام وړ سياسي مشرتابه.

که چيرې سلطنت د تل ابیب سره اړيکې عادي کړي، نو په عربي او مسلمانو هيوادونو کې د ډومينو اغيز تعقيب کيدی شي. د اسراييلو لپاره، دا به وروستی سيمه ايزه جايزه وي. د واشنگټن لپاره، دا به د مديتراني څخه تر فارس خليج پورې د امريکا په مشرۍ يو بلاک ټينگ کړي، چې هدف يې په مستقيم ډول د ايران او چين دواړو شاملول دي.

څه شی کولی شي نورمال کولو ته وده ورکړي؟

سره له دې چې له غزې څخه سيا سي پايښي راغلي، ډيری عوامل رياض د عادي کولو په لور هڅوي. سعودي عربستان او اسراييل دواړه ايران او د مقاومت محور د خپلو اصلي سيمه ايزو مخالفينو په توگه گوري.

دا ستراتيژيک سمون د تهران او رياض ترمنځ د ۲۰۲۳ کال د چين په منځگريټوب د نرمښت له امله په بشپړه توگه له منځه نه دی تللی. په عين حال کې، د سعودي عربستان د ۲۰۳۰ کال د ليد پلان چې خپل اقتصاد متنوع کړي، د اسراییلو په سکتورونو کې لکه دفاعي ټيکنالوژي او سايبير امنيت کې امکانات گوري.

د ټرامپ د راکړې ورکړې ډيپلوماسۍ ته ترجيح ورکول پدې معنی دي چې د دفاعي تړونونو، اتومي همکارۍ، يا د پام وړ پانگوني جريانونو وړانديز کول د سعودي ارمانونو ته اړيل کولی شي. او په سلطنت کې، يو ځوان، په نړيواله کچه مطابقت لرونکی نفوس ممکن د عادي کولو سره لږ ايډيالوژيکي مخالفت وکړي - که چيرې دا د پراخ عصري کولو د يوې برخې په توگه وړاندې شي.

په هر صورت، د واشنگټن انستيتيوت لخوا د «2023» کال د اکتوبر د ۷ نيتي څخه مخکې او وروسته ترسره شوي نظريوښتنې يو مختلف تمايل ښيي. په دسمبر کې سروې گانې ښيي چې د سعودي اکثريت د اسراییلو سره د اړيکو د عادي کولو مخالفت کوي.

ستراتيژيک او اخلاقي خطرونه

معمول کول له خطر پرته نه دي. برعکس، د هغې برياليتوب کولی شي سيمه بې ثباته کړي.

د سعودي-اسرائيل هر ډول تړون چې د فلسطين حقونه له پامه غورځوي د سلطنت د مذهبي فرمان او مشرتابه رول سره د خيانت په توگه به وليدل شي. په غزه کې ويجاړۍ د ټول اسلامي پيوستون بيا راژوندی کړی، او د تل ابیب سره د سعودي هر ډول ملگرتيا پداسې حال کې چې فلسطينيان د محاصرې او بمبارۍ سره مخ دي کولی شي په پراخه اسلامي نړۍ کې د سلطنت مشروعيت مات کړي.

د مقاومت محور - په ځانگړي توگه ايران، حزب الله، او انصار الله - به د «اسرايل-سعودی عربستان» نور مال کيد لو څخه گټه پورته کړي او هغه به د مرتدانو او اشغالگرو د اتحاد په توگه انځور کړي، چې د ډيرو شديدو او پرله پسې شخړو لامل کيږي. د متحده ايالاتو-اسرائيل بې ثباته ملگرتيا ته ژمنتيا سره، رياض په پراخه شخړو کې د ښکيلتيا خطر لري، د هغې ستراتيژيک خپلواکي کمزورې کوي او ځان د هغه ضربي سره مخ کوي چې دا نشي کنټرولولی.

د امنيت اړخ: درې اړخيز محور

که چيرې نور مال کول د متحده ايالاتو-اسرائيل-سعودي امنيتي جوړښت ته لاره هواروي، نو د لويديځې آسيا لپاره به يې اغيزې ژورې وي. تل ابیب به استخباراتي او پوځي وړتياوې برابرې کړي، واشنگټن به څارنه او تضمينونه چمتو کړي، او رياض به د دې پروژې تمويل وکړي.

خو دا اتحاد به په تهران کې د یوې بلې محاصرې ستراتیژۍ په توګه ولوستل شي، چې اسلامي جمهوریت به وهڅوي چې خپل توغندي او اټومي وړتیاوې ګړندی کړي. سیمه کولی شي د وسلو سیالی ته لار شي چې پراختیا کمزورې کړي، بودیجه کمه کړي، او د غلط محاسبې خطر ونه زیات کړي.

سربېره پردې، دا ډول محور کولی شي د سعودي عربستان وروستي ډیپلوماتیکې لاسته راوړنې - په شمول د ایران، عراق او عمان سره د یمن د صنعا حکومت سره د منځګړیتوب خبرو اترو - او د چین او روسیې په څیر د یوریشیا شریکان جلا کړي. خالص پایله کېدای شي د سیمه ایز نفوذ کمیدل او په لویدیځ باندې د تکیه زیاتوالی وي.

په کورني ډول، سلطنت به د ننګونو سره مخ شي. مذهبي منتقدین او ملتپال غبرونه کولی شي نور مال کول د ایډیالوژیکې تسلیمې په توګه وښيي. حکومت به ځان د اختلاف د خپلو لپاره د متحده ایالاتو او اسراییلو په ملاتړ ډیر تکیه ومومي، چې خپل داخلي زیانونه به یې زیات کړي.

په دې معنی، د درې اړخیز محور له لارې غوښتل شوي امنیتي تضمینونه کولی شي په متضاد ډول د ناامنی نوي ډولونه رامینځته کړي - دواړه داخلي او سیمه ایز - د سلطنت ثبات په زیاتیدونکې توګه په بهرنیو لوبغاړو او بې ثباته ځواک متحرکا تو پورې اړه لري.

اقتصادي ادغام

اقتصادي هڅونې د نور مال کولو پیچ لپاره مرکزي دي. د سعودي-اسرایلی ادغام کولی شي د مصنوعي استخباراتو (AI) څخه تر نوي کیدونکو پورې په برخو کې د پانګونې لوی جریان او ټیکنالوژي ملګرتیاوې خلاصې کړي.

خو دا سمون د جوړښتي انحصارونو پیاوړتیا خطر لري. اسرایلی شرکتونه، چې د لویدیځې پانګې او ټیکنالوژیکې غوره والي لخوا ملاتړ کېږي، به د ارزښت زنجیرونو باندې تسلط ولري. د سعودي اقتصاد کولی شي د تیلو انحصار څخه ډیجیټل تا بعیت ته واړوي. برسېره پردې، دا ډول اقدام کولی شي د چین سره اړیکې خرابې کړي، چې اوس مهال د ریاض تر ټولو لوی سوداګریز ملګری دی. د متحده ایالاتو-اسرایلی محور سره ډیر سمون ممکن د سلطنت د څو ویکتور ستراتیژۍ له خطر سره مخ کړي او د هغې ډیپلوماتیک خونه د چلولو لپاره کمه کړي.

حتی د عصري کولو ژمنه ممکن تشه ښکاري که چېرې په عامه لګښت د اشرافو بډایه کولو په توګه وګڼل شي. اقتصادي دهلیز کولی شي د نابرابرۍ وسیله شي، زیربنا عصري کړي پداسې حال کې چې ټولنیز قراردادونه یې برخې پرېږدي.

اقتصادي ادغام کولی شي سیمه ایز سوکالي راولي که چېرې عادلانه او متوازن وي، مګر د خونديتوب پرته، دا د انحصار د پیاوړتیا او شخړو د رامینځته کولو خطر لري.

د څارني حالت:

د نورمال کولو تياره زيرمه د نورمال کولو يو له لږ بحث شوي اړخونو څخه سايبيري همکاري ده. د نړيوال څارني مرکز په توگه د اسراییل رول او د سعودي عربستان ژور جیبونه کولی شي د ډیجیټل کنټرول یو قوي شبکې رامینځته کولو لپاره سره یوځای شي.

داسې سیستم - د جاسوسی، وړاندوینې پولیسینګ، او د مصنوعي استخباراتو څارني مدغم کول - به په ټوله لویه یخه آسیا کې د متحده ایالاتو په مشرۍ استخباراتي شبکې پیاوړې کړي، د مخکینۍ خبرتیا سیستمونو، د توغند یو دفاع همغږي، او د مقاومت محور ډیجیټل کنټرول ته وده ورکړي.

دا کولی شي د لویدیځ استخباراتو لاسرسی د یمن، عراق، لبنان او سره سمندر په څیر سینماگانو ته هم وغځوي. په عملي شرایطو کې، اتحاد کولی شي په سیمه ایز مدغم نظامي او استخباراتي سیستم کې وده وکړي چې قوماندې، کنټرول، مخابرات، کمپیوټرونه، استخبارات، څارنه، او کشف پکې شامل دي - د ګډ معلوماتو مرکزونو، د مصنوعي استخباراتو لخوا پرمخ وړل شوي ګواښ تحلیل، او شریک شوي سپورمکی شبکو لخوا ملاتړ کېږي.

په هر صورت، دا یوځای کول به ژور اخلاقي او سیاسي اغیزې ولري. د بهرنیو ګواښونو د مخنیوي لپاره ډیزاین شوي ورته وسایل په اسانۍ سره د داخلي کنټرول لپاره بیا کارول کېدی شي. د اسراییلو لخوا رامینځته شوي جاسوسی وسیلې، د وړاندوینې وړ پولیسو الګوریتمونو او د متحده ایالاتو لخوا چمتو شوي څارني هارډویر سره یوځای کولو سره، د سعودي حکومت به د مخالفونو د څارني، د اعتراضونو د مخنیوي او سیاسي مخالفونو د بې طرفه کولو لپاره خپل ظرفیت په پراخه کچه پراخ کړي.

د عادي کولو پروسه کولی شي په دې توګه د هغه څه لپاره د مشروع پوښتنې په توګه کار وکړي چې ممکن په عربي نړۍ کې ترټولو پیچلي څارني وسیله شي.

په سیمه ایزه توګه، د سعودي - اسراییلي سايبيري ملګرتیا به ګاونډیو هیوادونو، په ځانګړې توګه ایران او قطر ته خبرداری ورکړي، کوم چې دا به د دوی د خپل حاکمیت او ملي امنیت لپاره د ګواښ په توګه درک کړي. احتمالي ځواب به د سیالو سايبيري اتحادونو ګړندی کول وي، چې ممکن روسیه، چین، یا ترکیه پکې شامل وي - په فارس خلیج کې د نوي ډیجیټل سړي جګړې پیل کول.

په اوږد مهال کې، د څارني ټیکنالوژۍ او سیاسي واک یوځای کول یوه ژوره تمدني پوښتنه راپورته کوي: ایا د امنیت لپاره د عربي نړۍ لټون د آزادۍ او حریمیت ساتنې سره یوځای پاتې کېدی شي؟ که چېرې ډیجیټل سرحد د تسلط بله وسیله شي، نو ژمنه شوي "ټیکنالوژیک سوله" ممکن د حکومتونو امنیت پای ته ورسوي، نه د خلکو - د نوبت خوب د کنټرول په جوړښت بدل کړي.

د رياض انتخابونه: درې ممکنه لارې

د سعودي مشرتابه اوس درې پراخ انتخابونه لري.

لومړۍ، مشروط نورمال کول، چيرې چې د اسراييلو پيژندل د فلسطين د دولت او حاکميت په اړه د اندازه کولو وړ پرمختگ سره تړلي دي. په اشغال شوي لويديځه غاړه کې د تل ابیب د گړندۍ مېشت ځايونو پراختيا ته په پام سره، دا په زياتيدونکي توگه غیر واقعي بنکاري.

دوهم، زياتيدونکي بنکياتيا (نرم نورمال کول)، د رسمي پيژندني له حد څخه بنکته خاموشه همکاري پکې شا مله ده چې ورو ورو د راتلونکو معاملو لپاره اساس جوړوي.

درېم، ستراتيژيک هيچينگ، په کوم کې چې رياض د متحده ايالاتو د فشار او سيمه ايز ډيپلوماسۍ ترمنځ توازن ته دوام ورکوي، د معاملي چپ په توگه نورمال کول په زيرمه کې ساتي.

د ريښتيني سياست او سيمه ايزي توتي کيدو ترمنځ واټن.

د ترامپ بيان د سلطنت د مخ په وړاندې تگ په اړه بحث بيا راپورته کړی. د نورمال کولو سمدستي لاسته راوړنې - د امنيت تضمينونه، اقتصادي هڅونې، او وقار - زړه رانښکونکي دي. مگر اوږدمهاله پايلې کولی شي زيانمنونکي وي.

په داسې حال کې چې غزه په کنډوالو کې پاتې ده، د ابراهيم ترونونو سره يوځای کيدل به د اسلامي نړۍ د مشر په توگه د سعودي عربستان اعتبار ته په نه جبرانيدونکي ډول زيان ورسوي. دا کولی شي سلطنت د عربي کوڅې څخه جلا کړي، د مقاومت غچ واخلي، او يو نوی استعماري امنيتي نظم رامینځته کړي.

تر هغه چې عادي کول د فلسطين لپاره عدالت سره تړلي نه وي، دا به د سولې په توگه نه، بلکې د خيانت په توگه ياد شي

په درناوی «26-10-2025»